

Nr B 156

Av herr **Sundin m. fl.**, om påskyndande av lokaliseringsutredningens arbete, såvitt avser den centrala militära förvaltningen.

Den snabba tätortstillväxten har åtföljts av stora psykologiska, sociala och materiella anpassningsproblem. Framför allt gäller detta de största städernas starka expansion under senare år. Utvecklingen hotar att på längre sikt medföra en skev samhällsekonomisk balans i vårt land med allt större skillnader i de olika landsdelarnas näringspolitiska förutsättningar.

Denna utveckling, som tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, var en av anledningarna till den av Kungl. Maj:t för några år sedan anbefallda utredningen om den statliga verksamhetens lokalisering. I direktiven till lokaliseringsutredningen anföres bland annat de befolkningspolitiska och samhällsekonomiska aspekterna på Stor-Stockholms tillväxt. Till dessa synpunkter måste numera fogas vissa betydelsefulla militära och försvarsekonomiska hänsyn.

Den koncentration till Stockholm, som genomförts i fråga om nära nog hela vår centrala civila och militära förvaltning, synes innebära alltmer allvarliga olägenheter icke minst med hänsyn till totalförsvarets beredskap. Från sakkunnigt militärt håll har man exempelvis uttryckt saken så, att denna koncentration "ur försvarets synpunkt är ägnad att inge den allvarligaste oro för framtiden" och att en ytterligare tillväxt av våra stora städer "kan få katastrofala följder i krig" (kaptenen i generalstabskåren Kåre Svanfelt i Landskommunernas Tidskrift nr 2/1957). I konsekvens härmed har vädjats om åtgärder i syfte att bromsa den fortsatta inflyttningen till storstäderna.

Bakgrunden till denna allvarliga aspekt, som numera synes äga allmänt stöd inom ledande militära kretsar, är givetvis farhågor för de tänkbara skadeverkningarna av en del strategiska stridsmedel, främst atomvapen. Med hänsyn till risken att våra största städer i händelse av krig utsättes för angrepp med sådana vapen, som på kort tid kan åstadkomma enorm förödelse, kan det helt allmänt knappast längre anses försvarligt att passivt låta den väldiga tätortsexpansionen fortgå som om det vore fråga om en automatisk och ofrånkomlig utveckling.

Särskilt betänklig ur beredskapssynpunkt finner vi emellertid förvaltningens i huvudsak fullständiga koncentration till Stockholm. Nära nog hela vår centrala civila och militära administration är samlad inom

en synnerligen snäv räjong, vilket innebär, att totalförsvarets hela ledning kan gå mer eller mindre förlorad med ett slag eller i bästa fall under betydande tid sättas ur stånd att fungera i händelse av ett överraskande och med full kraft insatt angrepp mot Stockholm.

Allt i allt finns i Stockholm mer än ett 80-tal militära institutioner. Det rör sig främst om staber, förvaltningar och skolor. Detta innebär, att i stort sett samtliga militära högre ledningsorgan — fränsett vissa regionala instanser med territoriella uppgifter — successivt samlats i huvudstaden. Det kräves icke stor fantasi för att inse de svårigheter, som skulle inställa sig, då denna väldiga förvaltningsapparat, vilken sysselsätter tusentals befattningshavare, i ett mobiliseringsläge hastigt skall omflyttas till lämpligare trakter för att utan dröjsmål och med full kapacitet upptaga sina för riksförsvaret vitala arbetsuppgifter.

Redan i fred innebär denna militära koncentration till Stockholm, vilken måhända hade fog för sig i en tid, då kommunikationerna var glesa och långsamma, betydande nackdelar icke minst ur ekonomisk synpunkt. Det får — bortsett från investeringskostnader av engångskaraktär — betraktas som självklart, att en rationell lokalisering till landskommuner skulle innebära stora besparingar på längre sikt. Även en rad praktiska fördelar stode att vinna. Här skall vi nöja oss med att peka på bostadsproblemet, som enligt erfarenhet är komplicerat för de militära tjänstemännen, vilkas kommandering till staber och förvaltningar i regel växlar jämförelsevis tätt.

Det torde ligga så till att icke mindre än ett 50-tal av de militära institutionerna i Stockholm — bl. a. de personellt största med försvarsstaben, försvarsgrensstaberna och försvarsgrenarnas förvaltningar i spetsen — utan större olägenhet kan flyttas till annan del av landet. I de fall då en utflyttning befaras innebära nackdelar i fråga om kontakten med en del centrala civila myndigheter, som avses kvarbli i Stockholm, torde olägenheterna ganska lätt kunna avlägsnas eller i varje fall väsentligt reduceras, om man inom den nu tillgängliga personalramen organiserar ett mindre sambandsorgan av kvalificerad karaktär i Stockholm för att sköta den erforderliga kontakten med den civila administrationen. För övrigt torde raden av nya kommunikationsmedel — exempelvis automatiserade telefonnät, television och snabbtåg — kunna garantera fullgod och snabb samverkan då så erfordras.

Det förtjänar att påpekas, att en utflyttning av här avsett slag torde komma att medföra en icke obetydlig lättnad på bostadsmarknaden i Stockholm, där av allt att döma tusentals bostadslägenheter skulle kunna friställas för familjer, som nu har sin bostadsfråga otillfredsställande ordnad. För de landskommuner, där försvarsmyndigheterna får hemortsrätt, kan omflyttningen komma att bli en källa till ekonomisk och samhällelig blomstring.

Av åtskilliga tecken att döma kommer en utflyttning av de militära myndigheterna att i sinom tid rekommenderas av lokaliseringsutredningen. En utflyttning av den större omfattning, som utredningen kan komma att föreslå beträffande såväl civila som militära myndigheter, kommer dock säkerligen att taga avsevärd tid, kanske decennier. För att omställningsprocessen skall innebära minsta möjliga friktion och i syfte att få en balanserad utspridning av de investeringskostnader, som blir nödvändiga, synes det vara ett klart önskemål, att utflyttningen av sådana myndigheter, om vilkas lokalisering till landsorten enighet redan nu synes kunna råda, kan påbörjas snarast möjligt. Då lokaliseringen av försvarsmyndigheterna dessutom är en icke oväsentlig beredskapsfråga, är det enligt vår mening fara i dröjsmål. De övergående nackdelar, som är förknippade med en utflyttning, torde icke heller bli mindre, om utflyttningen ställes på framtiden.

Med stöd av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om att lokaliseringsutredningens arbete påskyndas i den del detta avser utflyttning av den centrala militära förvaltningen från Stockholm samt att resultaten härav snarast möjligt förelägges riksdagen.

Stockholm den 3 juli 1958

Sven E. Sundin

Eric Carlsson

Nils Theodor Larsson